

TSVETANKA ELENKOVA

Η Τσβετάνκα Ελένκοβα γεννήθηκε το 1968 στη Σόφια. Ποιήτρια, δοκιμιογράφος και μεταφράστρια. Έχει εκδώσει έξι ποιητικά βιβλία και δύο με δοκίμια, το ένα με ταξιδιωτικές εντυπώσεις από τις βαλκανικές χώρες, όπου περιλαμβάνονται και τέσσερα δοκίμια για την Ελλάδα. Ως εκπρόσωπος της Βουλγαρίας στο Διεθνές Κέντρο Λογοτεχνών και Μεταφραστών Ρόδου, συνεργάστηκε στην προετοιμασία και την έκδοση ανθολογίας Ποιήματα Ελληνικής Γφής. Δύο ποιητικές της συλλογές έχουν εκδοθεί στη Μεγάλη Βρετανία, τις ΗΠΑ, τη Γαλλία και τη Σερβία. Ποιήματά της έχουν μεταφραστεί σε δεκαεπτά γλώσσες μεταξύ των οποίων και τα ελληνικά. Έχει μεταφράσει από τα ελληνικά ποιήματα των Άγγελου Σικελιανού, Γιώργου Σεφέρη και Νίκου Καρούζου. Το 2010 συμμετείχε στο 1ο Διεθνές Λογοτεχνικό Φεστιβάλ Τήνου. Λατρεύει την Ελλάδα και την Ορθοδοξία, που επηρέασαν ιδιαίτερα την ποίησή της.

© Daniela Papancheva

Δεκατρία ποιήματα
σε μετάφραση από τα βουλγαρικά
Νίκου Βλαχάκη και Βασίλη Μαραγκού

Υπάρχει ζωή στο θάνατο Β΄

Έτσι όπως το φθινόπωρο μαραίνονται τα φύλλα, κάποιος κόβει ξύλα, τα τακτοποιεί πλάι στον τοίχο, και κάποιος ανάβει τη φωτιά, τη συντηρεί στον κορμό που καιει όλη τη νύχτα των Χριστουγέννων κι ύστερα καθαρίζει τη στάχτη – μερικά μόνο κάρβουνα, όπου ψήνονται πατάτες· έτσι όπως κατεβάζει το ποτάμι την ξυλεία – και κάποια ξύλα βγάζει από την κοίτη του και τα ξεβράζει πάνω στις πέτρες· κι όπως την άνοιξη τα φύλλα του φθινόπωρου είναι τόσο διαφορετικά – ξερά κατάξερα, εύθραυστα νύχια που σε γρατζουνίζουν· έτσι όπως τα λειψάνα των αγίων και των Θρακών πολεμιστών στο μουσείο – πωρόλιθος μέσα σε παιδικό κιβούρι· κι ο ίδιος ο θάνατος πεθαίνει.

Οι μικροί σταθμοί

Όπως οι σκιές να είμαστε εκτεταμένοι κάτω από τους φανοστάτες του δρόμου ή κάτω από τις πλάγιες ακτίνες του ήλιου, ξεκινώντας από τα πόδια, αλλά κι από ψηλά – μόνοι, σα μονοπάτι για τον εαυτό μας. Να μοιραζόμαστε το φως, αλλά και να μην σταματούμε να περπατούμε. Όχι το τέλος, αλλά η κατεύθυνση είναι το σημαντικό. Κι όταν καθόμαστε κάτω από ένα αμπέλι, που η πολύχρωμη σκιά του τόσο με την αυγή και το λυκόφως μοιάζει, τραγούδι των πουλιών, γάβγισμα σκύλων, σα να 'ναι η πέτρα στη μέση του δρόμου που καθόμαστε για να ξεκουραστούμε. Τέτοιες ιστορίες για τη ζωή και το θάνατο. Η άφιξη είναι σαν εκείνους τους μικρούς σταθμούς, όπου το τρένο σταματά για όχι περισσότερο από τρία λεπτά.

The End

Στη νήσο Σύμη αυτό το καλοκαίρι, παρακολουθούσα πωλητές σφουγγαριών. Καθώς προσφέρουν μερικά με μεγάλες οπές, μερικά μόνο με κοιλότητες, άλλα ακατέργαστα εντελώς. Τα έβραζαν σε διάφορα διαλύματα για να δείξουν πώς λευκαίνονται κι ύστερα σε νερό ώστε να δείξουν πόσο χωρούν. Μερικά τα κρατούσαν υγρά, μα τα περισσότερα ήταν τόσο ξερά όσο οι πέτρες τριγύρω. Όταν πήγαινες να το αγοράσεις, πάντα το πόντιζαν και το στράγγιζαν. Από το δικό μου πολύ λίγο

νερό έτρεξε και γρήγορα στέγνωσε. Το τέλος κάθε αγάπης, θαρρώ πως είναι, σαν το ύστερο εκείνο μαύρο μιας παλιάς ταινίας πριν από το The End.

Κάτω από τα νύχια του θύματος

Εάν το δέρμα έχει μνήμη, όπως υποστηρίζουν οι γιατροί, αυτό σημαίνει ότι το σπίτι, όπου ακούμπησες την τελευταία φορά, η θάλασσα, όπου κολύμησες, ακόμα θυμούνται. Μόνο τα φορέματά μου δεν θυμούνται, γιατί τα πηγαίνω στο καθαριστήριο ή απλά τα πλένω. Η θάλασσά μας όμως, που είναι τόσο κλειστή και δεν τη φτάνουν καθόλου τα ρεύματα, ο κάθετος τοίχος κάτω από το σκέπαστρο, που δεν τον πλένουν οι βροχές, σίγουρα θυμούνται. Όπως το ράμφος του πελεκάνου, όπως οι ύβρι της καμήλας κρατούν τις αναμνήσεις για τις μέρες της νηστείας. Όπως τα νύχια του θύματος, που διατηρούν ακόμα τρίχες από το δέρμα του φονιά.

Ο αγροίκος και ο ευγενικός

Ο ένας πετάει υπονοούμενα, ο άλλος μιλά μαλακά. Και οι δύο ξεκινάν από μακριά, περνώντας μέσα από οροσειρές, έχουν οξεία όραση, ακροπατάνε αθόρυβα, αλλά διαφέρουν μεταξύ τους όπως η άγρια από την εξημερωμένη γάτα. Και όχι που η μια είναι αιώνια χορτασμένη ενώ η άλλη πάντα γυρεύει τη λεία της, η διαφορά είναι στη φύση τους – αφού οι μεν δεν σε αφήνουν ποτέ να τις χαιδέψεις ενώ οι δε στριφογυρίζουν διαρκώς γύρω απ' τους αστραγάλους σου, πάνω στην αγκαλιά σου. Θα ξεσχίσουν τα έπιπλα, τα χέρια, τα μάτια σου οι πρώτες. Θα σκορπίσουν παντού τα σκουπίδια. Ενώ οι άλλες – το πολύ-πολύ να αφήσουν έναν ποντικό αποκεφαλισμένο στο κατώφλι σου.

Ο κατά Ελύτην βίος και το όνειρό μου

Διαρκώς περνούν διά μέσου μας διάφορα πράγματα, μεγαλώνουν μέσα μας και πεθαίνουν, μένοντας μέσα μας για πάντα. Παρόμοια με τους μικροοργανισμούς στη θάλασσα, στο χώμα, κι εκείνα ο αποταμιευτήρας τους. Διαρκώς περνάμε, μεγαλώνουμε και πεθαίνουμε διά

μέσου διαφόρων πραγμάτων, μένοντας μέσα τους για πάντα – μνήμη τους. Απλώς καθιζάνουν καθιζάνουμε. Όπως ο καφές στο βυθό του φλιτζανιού, όπως το αίμα, που πήζει, όπως το χθεσινό γάλα στο πιατάκι της γάτας. Μετάγγιση είναι η ζωή – σταγόνα τη σταγόνα. Το πράσινο αίμα των φυτών, το πράσινο αίμα από το ποίημα του Ελύτη, από το ίδιο μου το όνειρο.

Από τη συλλογή Η έβδομη χειρονομία (2005, 2019)

Πόνος

Όταν κρατάς ένα μπουκάλι και ακούς τον άνεμο πάνω από τον ανοιχτό λαιμό του καθώς έναν κοχλία εναποθέτεις στο αυτί σου ηχώ πόνου από το άδειο σώμα αφουγκράζεσαι κι όταν ένα λεπτό σφύριγμα σαν σκαμμένο λίστιχο ποδηλάτου γμιρίζει, τέλος, τον κενό χώρο σαν τον κλάμα νεογέννητου. Πάρ'το προσεκτικά στα χέρια και δώσε το ή μην παραδώσεις εν τέλει στη μητέρα του μα πάρ' το προσεκτικά γιατί ολόκληρο είναι τόσο εύθραυστο Βάλ' του νερό ή άφησε το στο ράφι πλάι στο προσκεφάλι σου

Pain is so close to pleasure

Το ζήτημα της αγάπης και του πόνου δεν έχει κάτι λιγότερο κοινό με τη Φυσική όσο με τις διδασκαλίες του Λάο Τσε Για παράδειγμα: τα συγκοινωνούντα δοχεία δεν είναι μόνο συγκοινωνούντα μα το ένα στο άλλο κιάλας χύνονται. Και το σημαντικότερο εδώ, είναι το ποιος ψηλότερα βρίσκεται
πού είναι η γλάστρα με το λουλούδι, πού είναι ο κάδος του νερού
στην περίπτωση που απουσιάζεις για πολύ.
Ως εκ τούτου, το ζήτημα της αγάπης και του πόνου δεν έχει κάτι λιγότερο κοινό με τον Φρέντυ Μέρκουρι όσο με τον Χριστιανισμό.

Μυστικότητα

Ένα κλικ και μένεις απέξω ή χάνεις ένα δάχτυλο συχνότερα συμβαίνει στα παιδιά σε κάθε δίπλωμα-ξεδίπλωμα των φτερών έβλεπα στην τηλεόραση την τροφοδότηση των γεμιστήρων το γέμισμα των μπατονιών με υγραέριο ακόμα και τα κουμπιά – το ψηλάφισμα των τυφλών με το μπαστούνη στο ειδικό επίστρωμα πριν να διασχίσουν το δρόμο αυτή η άνευ όρων οριστική εφαρμογή χωρίς να έχει σημασία τί προηγείται έστω κι αν κάποτε είναι ευφορία και όλο αυτό δεν έχει τίποτα κοινό με το διακριτικό χτύπημα στην πόρτα

Τουλίπα

Στον πατέρα Ναζάριο

Απ' έξω
αλλά και από μέσα ρέει
κοχλαστό γάλα
κρασί σε κιούπι
σπίθες από σαμπάνια
όσο ανοίγουν διάπλατα τα πέταλα
τάχα στις άκρες τους
σε έσχατη επέκταση
αναποδογυρισμένη προέκταση
κι ο μαραμένος γλυκασμός τους ξεχειλίζει
μύρο
ευλογία
άγγιγμα με φτερό
εκείνη η ελαφράδα
που με αυτήν λέει εκείνος
επιλέγουμε

Από τη συλλογή Διαστρέβλωση (2011)

Σπιρτόξυλο

Κι εμένα μ' αρέσουν τα σπιρτόξυλα
τα καμένα κεφάλια τους -
περούκες των μανάδων μας

της δεκαετίας του εξήντα
μανιτάρια που βλασταίνουν
σε σήψη δέντρων
Τα δέντρα έχουν μια δεύτερη ζωή -
σγουρά μαρτάκια- βελανίδια
τα καρφισώνουμε στα πέτα των ανδρών
Πόσο ανισομερές και πόσο ωραίο
είναι το όριο στο σημείο όπου το σπιρτόξυλο
καίγεται

με μια βαθμιαία υπερχείλιση
από το μαύρο έως το βαθύ κίτρινο
κι ως το κλωμό,
όπως το αίνιγμα της Σφίγγας.
Θέλω να το πω ότι
κι εμένα μ' αρέσει η πυριτίδα.

Έντελβραις

Μπορείς να μιλήσεις ξανά
ακόμα και αν η κάτω γνάθος σου είναι
πέτρα και ασβεστοκονίαμα
μπορντούρα ή περβάζι
σε παράθυρο ή μπαλκόνι
και στα χείλη σου έχεις βρύα
κολλημένα ή πλοκάμια
Ακόμα κι αν δεν μπορείς να κουνήσεις το κεφάλι σου
ή δεν ελπίζεις στον άνεμο
μπορείς ακόμη να μιλήσεις
Εξαρτάται από την οπτική γωνία.
Θα σηκωθείς και θα ανακαθίσεις
Θα πηδήξεις
Θα σταθείς δίπλα σε κάποιον που φεύγει
έτσι ώστε σ' αυτούς που στέκονται από μέσα
να τους φαίνεται
σαν να ήσουν εσύ...
Εμένα ο άνεμος μ' ενοχλεί.

Μαλλιά

Καθώς ωριμάζουν, κτρινίζουν
ανθίζουν και διαλύονται προς το τέλος
ως τάξεις σιταριού
Μα που δεν δίνουν καρπούς ούτε γεννήματα
όμοια με το ζιζάνιο
όσο περισσότερο το κόβεις

τόσο περισσότερο μεγαλώνει.
Κάποτε ήταν κορόνια και καλώδια
φύκια
χωρίς φύλλα και χωρίς χρώμα
σκοτεινά ή φωτεινά.
Αλλά το χέρι Του ευλογεί
και δεν πετάει στη φωτιά,
ούτε καίει καλαμιές.

Μιρώστε τα με όσο το δυνατόν περισσότερο νερό
ακούπα για να τα συλλέξετε
Δέσε τα μαλλιά σου, μού είπε
να μην συγχέονται με τον Λόγο

Από τη συλλογή Μεγένθυση 40 (2016), ποιήματα που γράφτηκαν
κάτω από το μικροσκόπιο και με τη μεγέθυνση της φωτογραφικής
μηχανής.

Σχόλιο της ποιήτριας για το ποίημα Τουλίπα

Σε συζήτησή μου με τον αείμνηστο γέροντα
Ναζάριο κατάλαβα τι είναι ο πόνος, η αγάπη, η
εκλογή. Αυτά είναι βασικά θέματα της ποίησής μου.
Για παράδειγμα στο ποίημα «Τουλίπα» το άνοιγμα
του άνθους σε βαθμό τέτοιο ώστε τα πέταλα να
αντιστρέφονται τελείως προς τα κάτω πριν να
πέσουν συμβολίζει την ακραία έκταση των χειρών
του Χριστού στον σταυρό, το μεγαλύτερο δυνατό
αγκάλιασμα που μπορείς να κάνεις του κόσμου
όλου χωρίς να κρατάς τίποτα για τον εαυτό σου. Η
τουλίπα, από την άλλη πλευρά, μοιάζει με αμφορέα
και με καρδιά. Όταν ζυμωθεί το κρασί, όταν η
καρδιά φουσκώσει (σκορπισμένα πέταλα) και
ξεχειλίζει η χαρά, όταν ο πόνος χαλαρώσει και
γίνει αγάπη, μόνο τότε μπορούμε να επιλέγουμε. Με
την ελαφρότητα της ευωδίας και της χάρης. Αυτήν
ακριβώς την αγάπη ο Γέρον Παΐσιος ονομάζει
έρωτα και ο θεολόγος Δημήτριος Στανιλοάε
απέραντη αγάπη.